

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор

Богдан БУЯК

26 травня 2026 р.

ПРОГРАМА
СПІВБЕСІДИ З «ГЕОГРАФІЇ»

**при вступі на навчання для здобуття ступеня «Бакалавр»
для вступників на основі повної загальної середньої освіти**

Розглянуто і затверджено
на засіданні кафедри географії та методики її
навчання
(протокол № 12 від 31 березня 2026 р.)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування з географії для вступників у ТНПУ ім. В. Гнатюка розроблена на основі чинних навчальних програм з географії для 6-9 і 10-11 (рівень стандарту, академічний рівень) класів загальноосвітніх навчальних закладів і програми для проведення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з географії, затверджених Міністерством освіти і науки України.

Метою співбесіди з географії є: виявлення та оцінка рівня навчальних досягнень учасників вступного випробування; визначення ступеня їх підготовленості до подальшого навчання у закладі вищої освіти.

Завданням співбесіди з географії є виявлення та оцінка в учасників вступного випробування: розвитку географічного мислення; здатності застосовувати географічні знання та набуті вміння для аналізу природних, суспільних і господарських явищ, процесів, подій; сформованості комплексного, просторового, соціально орієнтованого уявлення про Землю на основі краєзнавчого, регіонального та глобального підходів; здатності реалізовувати географічні компетенції у повсякденному житті та майбутній трудовій діяльності; рівня сформованості географічної культури.

Форма проведення: усна. Час на підготовку: 20 хв.

Вимоги до підготовки вступників з географії

Учасники вступного випробування повинні: **знати** характерні ознаки компонентів природи і природних комплексів, їх просторове поширення, принципи просторової організації населення, господарської та соціальної сфери; **мати** комплексне, просторове соціально орієнтоване уявлення про Землю, сучасну географічну картину світу на основі краєзнавчого, регіонального та глобального підходів; **володіти** елементами географічної культури – вміти читати географічну карту, знати ключові слова та суттєві ознаки у визначеннях географічних понять і термінів в межах програми; **володіти** методами дослідження довкілля, у тому числі інструментальними; **визначати** географічні об'єкти та явища за їх описом, характеристикою ознак; **класифікувати** та **порівнювати** географічні об'єкти і явища; **застосовувати** географічні знання та набуті вміння для аналізу природних, суспільних і господарських об'єктів, процесів і явищ; **встановлювати** причинно-наслідкові зв'язки та закономірності у географічній оболонці, географічному середовищі; **аналізувати** географічну інформацію, представлену в різних формах (картографічній, графічній, табличній, текстовій та ін.); **оцінювати** взаємовплив людини і природи у просторі та часі для розв'язання широкого кола завдань в змінюваному середовищі; **виявляти здатність** використовувати географічні знання для вирішення нових географічних проблем.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ, ЯКІ ВИНОСЯТЬСЯ НА ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

1. План місцевості. Горизонт, сторони горизонту. Азимут. Способи орієнтування на місцевості.
2. Поняття «географічна карта». Основні відмінності географічної карти від плану місцевості. Класифікація карт за змістом і призначенням.
3. Поняття «топографічна карта». Легенда карт. Визначення абсолютної та відносної висоти місцевості за допомогою топографічних карт.
4. Розвиток уявлень про форму та розміри Землі. Добове й річне обертання Землі та їх наслідки.
5. Місцевий, поясний і літній час. Лінія зміни дат.
6. Внутрішня будова Землі. Поняття «земна кора», «літосфера», «літосферна плита». Рухи літосферних плит.
7. Будова та типи земної кори. Гірські породи й мінерали, що її складають. Корисні копалини, їх класифікація за походженням.
8. Поняття «рельєф». Основні форми земної поверхні: гори і рівнини. Класифікація рівнин за висотою і походженням. Найбільші рівнини суходолу. Найвищі та найдовші гори світу.
9. Поняття «атмосфера». Склад, будова і значення атмосфери.
10. Сонячна радіація та її розподіл в атмосфері і на земній поверхні. Теплові пояси та їх межі (тропіки і полярні кола).
11. Температура земної поверхні та повітря, її зміни з висотою і розподіл залежно від кута падіння сонячних променів. Добова і річна амплітуда температур.
12. Загальна циркуляція атмосфери. Постійні вітри. Циклони і антициклони.
13. Поняття «клімат». Основні кліматотвірні чинники. Кліматичні пояси та області планети.
14. Особливості формування клімату, кліматичні пояси і типи клімату Євразії.
15. Погода, добові та сезонні коливання її метеорологічних елементів. Спостереження за погодою та її прогнозування.
16. Поняття «гідросфера» та її основні складові. Світовий океан та його частини: моря, затоки, протоки. Острови в океані.
17. Властивості вод Світового океану та причини їх неоднорідності. Водні маси. Рух води в Світовому океані. Морські течії.
18. Річка та її частини. Елементи річкової долини. Басейни і вододіли. Найдовші річки.
19. Озера, їх різноманітність за площею, походженням озерних улоговин, солоністю: Найбільші і найглибші озера земної кулі.
20. Льодовики, особливості їх утворення й поширення. Утворення і поширення багаторічної мерзлоти.
21. Підземні води, умови їх утворення і залягання в земній корі. Термальні і мінеральні води. Значення підземних вод.
22. Поняття «біосфера», її складові та межі. Типи ґрунтів. Вплив господарської діяльності людини на ґрунтовий покрив.
23. Географічна оболонка Землі, її межі та властивості. Антропосфера

24. Природні зони Землі та закономірності їх розміщення.
25. Геологічна будова та рельєф дна океанів.
26. Природні ресурси Світового океану. Проблема забруднення океанічних вод.
27. Фізико-географічна характеристика Тихого океану.
28. Фізико-географічна характеристика Африки (за типовим планом).
29. Південна Америка: фізико-географічне положення, історія відкриття, геологічна будова, основні форми рельєфу і корисні копалини.
30. Глобальні проблеми людства. Характеристика однієї з глобальних проблем (за вибором).
31. Географічне положення та кордони України. Місце України на політичній і економічній карті світу.
32. Геологічна будова і рельєф України. Зв'язок найбільших форм рельєфу з тектонічною будовою.
33. Клімат України. Основні кліматотвірні чинники: сонячна енергія, циркуляція атмосфери, підстильна поверхня, їх взаємодія. Розподіл температури повітря і атмосферних опадів на території України.
34. Природні умови і ресурси Чорного й Азовського морів, проблеми їх раціонального використання
35. Ґрунтовий покрив і земельні ресурси України.
36. Рослинний покрив і тваринний світ України. Червона книга України.
37. Загальна характеристика зон мішаних і широколистих лісів України.
38. Загальна характеристика лісостепової зони України.
39. Загальна характеристика степової зони України.
40. Мінерально-сировинні ресурси України. Характеристика та господарська оцінка паливних, рудних і нерудних корисних копалин.
41. Гірські ландшафти Українських Карпат і Кримських гір, особливості їх зміни з висотою, використання та охорона.
42. Водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання та охорони.
43. Національна екологічна мережа України. Категорії природно-заповідного фонду.
44. Чисельність і розміщення населення України. Природний рух населення, статеві-вікова структура.
45. Екологічна ситуація в Україні. Вплив екологічної ситуації на життєдіяльність населення.
46. Міграції населення України та їх основні причини. Українська діаспора.
47. Етнічний (національний) склад населення України. Система розселення. Найбільші міста й міські агломерації України.
48. Географія сільського господарства України. Зональна спеціалізація сільського господарства України.
49. Електроенергетика України. Найбільші ТЕС, АЕС, ГЕС. Використання відновлюваних джерел енергії. Експорт електроенергії з України.
50. Чисельність населення світу і його динаміка. Природний рух і розміщення населення світу.
51. Міське і сільське населення світу. Процеси урбанізації. Міграційні процеси в сучасному світі.

52. Національна економіка. Поняття «економічний розвиток» та його показники: валовий внутрішній продукт (ВВП), структура ВВП, індекс людського розвитку (ІЛР).
53. Поняття міжнародного географічного поділу праці і світового господарства. Типізація країн світу за рівнем економічного розвитку, місце України в ній.
54. Основні форми міжнародного економічного співробітництва. Міжнародний туризм та його різновиди.
55. Паливно-енергетичний баланс. Електроенергетика світу: Найбільші країни-виробники та країни-споживачі електроенергії в світі.
56. Машинобудування світу. Взаємозв'язок між рівнем економічного розвитку регіону, країни і рівнем розвитку машинобудування.
57. Сільське господарство світу. Найбільші країни виробники та експортери сільськогосподарської продукції.
58. Транспорт, його роль у національній економіці та формуванні світового господарства. Види транспорту, їхні переваги й недоліки.
59. Транспорт України. Транспортні, вузли. Міжнародні транспортні, коридори на території України.
60. Туризм в Україні. Об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні. Туристичні райони в Україні.
61. Загальна економіко-географічна характеристика США (за типовим планом).
62. Загальна економіко-географічна характеристика Німеччини (за типовим планом).
63. Загальна економіко-географічна характеристика Індії (за типовим планом).
64. Загальна економіко-географічна характеристика Китаю (за типовим планом).

СТРУКТУРА І ЗМІСТ СПІВБЕСІДИ

Співбесіда відбувається в усній формі на основі білетів, затверджених головою приймальної комісії. Білет складається з двох питань. Кожне питання оцінюється у 100 балів.

На підготовку абітурієнту відводиться 20 хвилин, після чого він дає усну відповідь на завдання обраного білету.

Критерії оцінювання навчальних досягнень абітурієнтів

Оцінювання відповіді проводиться за 200-бальною шкалою, розподіл балів якої наведено у приведеній нижче таблиці.

Оцінка за 200-бальною шкалою	Критерії
181-200	Абітурієнт володіє вичерпними географічними знаннями у межах вимог шкільної навчальної програми; вміло аналізує природні та суспільні явища, робить обґрунтовані висновки і узагальнення; аргументовано висловлює свої думки з проблемних питань; чітко відповідає на уточнюючі запитання; знає географічну номенклатуру та вільно володіє картографічним матеріалом.
161-180	Абітурієнт на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом; має чіткі уявлення про компоненти природи і просторову організацію господарства; пояснює причинно-наслідкові зв'язки в природі і господарстві; дає в цілому вірні відповіді на уточнюючі запитання; майже безпомилково працює з картографічним матеріалом.
131-160	Абітурієнт демонструє середній рівень знань; вірно відтворює значну частину навчального матеріалу; дає відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні неточності; на середньому рівні володіє географічною номенклатурою та картою.
100-130	Абітурієнт демонструє слабкі знання навчального матеріалу; в цілому відтворює географічний матеріал, але не встановлює причинно-наслідкові зв'язки, не розуміє основних географічних законів і закономірностей, допускає суттєві помилки у тлумаченні змісту окремих понять і термінів; відповіді на запитання мають хаотичний характер; лише частково володіє картографічним матеріалом.
0-99	Абітурієнт не знає основних фундаментальних положень географічної науки; відповідь містить грубі помилки та відзначається порушенням логіки викладу; не знає географічної термінології та не вміє працювати із картою.

Абітурієнт склав вступне випробування, якщо він набрав більше 100 балів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойко В. М., Міхелі С. В. Географія : підруч. для 6 кл. закладів загальної середньої освіти. Вид. 2-е, доопр. Харків : Сиція, 2020. 256 с.
2. Бойко В. М., Міхелі С. В. Географія : підруч. для 7 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : Перун, 2024. 292 с.
3. Бойко В. М., Міхелі С. В. Географія : підруч. для 8 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : Літера ЛТД, 2025. 288 с.
4. Бойко В. М. Географія : підруч. для 9 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : Перун, 2021. 272 с.
5. Бойко В. М., Брайчевський Ю. С., Яценко Б. П. Географія (Рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ: Перун, 2023. 256 с.
6. Варакута О. Географія: Тестові завданнями для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. Тернопіль : Підручники і посібники, 2020. 178 с.
7. Географічний простір Землі. 11 клас : атлас. Київ : Картографія, 2020. 56 с.
8. Географія. Географічний простір землі. 11 клас : атлас. Київ : Інститут передових технологій, 2020. 48 с.
9. Географія материків і океанів. 7 клас : атлас. Київ: Картографія, 2020. 48 с.
10. Географія. Материка та океани. 7 клас: атлас. Київ : Інститут передових технологій, 2020. 48 с.
11. Географія. Регіони та країни. 10 клас : атлас / за ред. Савчук І. Київ : Орion, 2019. 56 с.
12. Географія: регіони та країни. 10 клас : атлас. Київ: Картографія, 2020. 32 с.
13. Географія. Україна в світі: природа, населення. 8 клас : атлас. Київ : Інститут передових технологій, 2020. 42 с.
14. Географія. Україна і світове господарство. 9 клас : атлас. Київ : Інститут передових технологій, 2020. 48 с.
15. Географія. Україна у світі. Природа, населення. 8 клас : атлас. Київ : Орion, 2020. 42 с.
16. Гільберг Т. Г., Довгань А. І., Совенко В. В. Географія : підруч. для 6 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : Генеза, 2023. 240 с.
17. Гільберг Т. Г., Довгань А. І., Совенко В. В. Географія.: підруч. для 7 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : Генеза, 2024. 276 с.
18. Гільберг Т. Г., Паламарчук Л. Б., Совенко В. В. Географія : підруч. для 8 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : Грамота, 2021. 272 с.
19. Гільберг Т. Г., Паламарчук Л. Б., Совенко В. В. Географія.: підруч. для 8 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : Грамота, 2021. 272 с.
20. Гільберг Т. Г., Савчук І. Г., Совенко В. В. Географія (Рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ: Орion, 2024. 244 с.
21. Гільберг Т. Г., Савчук І. Г., Совенко В. В. Географія : підруч. для 9 кл. закладів загальної середньої освіти. 2-е видання, перероблене. Київ : Орion, 2022. 288 с.

22. Довгань Г. Д., Стадник О. Г. Географія : підруч. для 8 кл. закладів загальної середньої освіти. Харків : Ранок, 2021. 272 с.
23. Довгань Г. Д. Географія : підруч. для 7 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : Ранок, 2024. 320 с.
24. Довгань Г. Д. Географія (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : Ранок, 2024. 320 с.
25. Довгань Г. Д., Стадник О. Г. Географія : підруч. для 9 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : Ранок, 2022.
26. Загальна географія. 6 клас : атлас. Київ : Інститут передових технологій, 2020. 32 с.
27. Загальна географія. 6 клас : атлас. Київ: Картографія, 2020. 36 с.
28. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р. Географія : підруч. для 6 кл. закладів загальної середньої освіти. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2023. 274 с.
29. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р. Географія : підруч. для 7 кл. закладів загальної середньої освіти. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2024. 274 с.
30. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р. Географія : підруч. для 8 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : Літера ЛТД, 2021. 296 с.
31. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р. Географія : підруч. для 9 кл. закладів загальної середньої освіти. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2021. 290 с.
32. Масляк П. О., Даценко Л. М., Капіруліна Л. С. та ін. Географія : підруч. для 8 кл. з поглибленим вивченням географії закладів загальної середньої освіти. Харків : Ранок, 2022. 288 с.
33. Масляк П. О., Капіруліна С. Л. Географія: підруч. для 9 кл. підруч. для 8 кл. з поглибленим вивченням географії закладів загальної середньої освіти. Харків : Ранок, 2022. 262 с.
34. Пестушко В. Ю., Уварова Г. Ш., Довгань А. І. Географія : підруч. для 8 кл. закладів загальної середньої освіти. 2-е вид, перероб. Київ : Генеза, 2021. 254 с.
35. Пестушко В. Ю., Уварова Г. Ш., Довгань А. І. Географія : підруч. для 8 кл. з поглибл. вивченням географії закл. заг. сер. освіти. Київ : Генеза, 2021. 304 с.
36. Пестушко В. Ю., Уварова Г. Ш., Довгань А. І. Географія : підруч. для 9 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : Генеза, 2022. 244 с.
37. Топузов О. М., Грома В. Д., Ільницький І. М., Полтавченко Д. В. Географія : підруч. для 6 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ: Освіта, 2023. 256 с.
38. Україна і світове господарство. 9 клас : атлас. Київ : Картографія, 2020. 40 с.
39. Фізична географія України. 8 клас : атлас. Київ : Картографія, 2020. 48 с.